

Hanus Wardum, royndarleiddari og búnaðarráðgevi:

Mugu gera okkum greitt hvat vit krevja av føroyskum jarðarbrúki

— Hvat krevja vit av føroyskum jarðarbrúki — ikki bert í dag, men eisini í framtíðini — og hvat skulu vit brúka fyri at menna hesa vinnugrein.

Hesar spurningar eiga vit at seta okkum sjálvum, nú tosað verður um at útbyggja royndarstöðina og byrja búnaðarskúla.

Óg tað er út frá hesum fyritleyktum, at vit skulu kunna, um vit kunnu finna hóskandi øki til endamálið.

Soleiðis sigur Hanus Wardum, leiddari av royndarstöðini í Hoyvík og búnaðarráðgevi, i samrøðu við Sosialin. Vit hava tosað við Hanus um arbeiðið á stöðini í Hoyvík og sett honum nakrar spurningar í samband við ætlanir at flyta royndarstöðina og byrja ein búnaðarskúla.

Eingin framtíð í Hoyvík

Fyrst spurdu vit Hanus Wardum, hvi garðurin í Hoyvík ikki er egnaður til royndarstöð hjá tí føroyska jarðarbrúkinum?

— Garðurin umboðar møgulega miðal í føroyskum jarðarbrúki, men so

leiðis sum gongdin hevur verið í føroyskum jarðarbrúki tey seinastu 10 árini, so er eingin framtíð í vanligum jarðarbrúki, tvs. neyta- og seyðahaldi innangarðs í Hoyvík.

Ætlanin var tó at útbyggja royndarstöðina í Hoyvík í 1967. Projekt til hesa útbygging lá heilt klárt. Tað var royndarbrúksnevndin, ið er ráðgevi hjá royndarleiðaranum, sum gjørdi hetta projekt. Av onkrum orsökum kom málið ongan tíð á tingborð. Vit spurdu Hanus, hvi henda ætlanin varð av ongum.

— Eg dugi ikki at siga hvi. Tað er møgulegt, at teir longu tá sóu, at tað fór at verða ov trongt til her í Hoyvík í framtíðini.

Í 1972 varð ein nýggj nevnd sett at arbeiða við spurninginum. Nevndin fekk eina bundna uppgávu, sum ljóðaði:

1. Hverja bygd best hóskandi er at flyta stöðina til

2. Um partar av stöðini eiga at verða eftir í Hoyvík

3. Kostnaðar- og rakstrarætlan fyri ymsar loysningar

Tað skal her viðmerkjast, at nevndin bert hevði tvey pláss at velja millum. Tað var Heygsgarður í Kollafirði og verandi garðurin í Hoyvík. Eingir aðrir garðar vóru tøkir tá.

Nevndin býtti seg í ein minniluta og ein meiriluta. Meirilutin mælti til, at flyta alla royndarstöðina norður á Heyggj í Kollafirði, meðan minnilutin helt, at nakað av royndararbeiðinum skuldi flytast til Kollafjarðar og nakað skuldi verða verandi í Hoyvík.

Frágreiðingin endaði í landsstýrinum.

Heygsgarður og Hoyvík

Í 1976 varð ein arbeiðsbólkur settur at arbeiða við málinum um royndarstöð og skúla. Hesin arbeiðsbólkurin skuldi koma við uppskoti um arbeiðsuppgávur, byggi- og kostnaðarætlan v.m. í samband við flyting av royndarstöðini í Hoyvík til Heygsgarð í Kollafirði. (Nú var bert talan um ein garð, Heygsgarð í Kollafirði).

Arbeiðsbólkurin læt í desember sama ár landsstýrinum eina frágreiðing. Har verður m.a. sagt, at arbeiðsbólkurin er samdur um, at stöðin eigur at umfata undirvising, royndarbrúk og harumframt vera eitt mýnsturbrúk.

Onnur øki, ið eru knýtt til royndarstöðina í Hoyvík t.d. isáðing og neytaeftirlit, eiga eisini at

verða flutt til nýggju stöðina. Eftir í Hoyvík kann vera gartnari, plantuskúli og møgulega okkurt annað.

Sagt verður í frágreiðingin, at kemur ein møgulegur landsvegur frá tunnil í Signabø at ganga igjøgnum lendið á Heygsgarði, verður tað ikki gjørligt at nýta garðin til royndarstöð. Vist verður tó á, at landsverkfrøðingurin heldur, at tað ber til at leggja vegin styttri inn í dalin, so hann ikki tekur nakað av Heygsgarði.

Annað hóskandi pláss

Málið hevur síðani verið fleiri ferðir á tingborði. Hverja ferð er tað beint út aftur í landsstýrið til meira gjølliga viðgerð. M.a. bað lögtingið landsstýrið finna eitt annað hóskandi pláss til royndarstöð enn Heygsgarð í Kollafirði. Jarðarráðið kannaði síðani møguleikan at fáa annan garð og kom til, at garðurin í Streymnesi var tøkur til endamálið.

Síðani er tað hent, at landsstýrismaðurin í búnaðarmálum hevur leitað sær serkøna hjálp frá einum íslenskum búnaðarfrøðingi. Hesin íslendingurin hevur gjørt eitt tilmæli, har hann mælir til at brúka Heygsgarð til royndarstöð.

Hvat krevja vit

Vit spurdu nú Hanus Wardum, hvussu málið um royndarstöð og búnaðarskúla eigur at verða loyst.

Óg til tað sigur hann:

— Eg meini at fyri at loysa málið í síni heild — og tá menn vita, at tað eru fleiri garðar tøkir — tá átti ein arbeiðsbólkur at verðið settur umboðandi feløgin, jarðarráðið og landsstýrið. Hesin arbeiðsbólkurin skuldi sett sær spurningin: »Hvat krevja vit av føroyskum jarðarbrúki, ikki bert í dag, men eisini í framtíðini. Síðani kunnu vit spyrja, hvat vit skulu brúka fyri at útbyggja jarðarbrúkið. Út frá hesum fyritleyktum eigur at verða kannað, um garður er tøkur til endamálið.

Bert ein møguleika — Hava aðrar nevndir, sum arbeitt hava við málinum, ikki sett sær hesar spurningar?

— Tær nevndir, sum eru settar av tí almenna til at kanna eina útbygging av framtíðar royndarbrúki og undirvising hjá jarðarbrúkinum, hava bert havt ein møguleika at arbeiða út frá, og tað er Heygsgarður í Kollafirði.

— Hvat hetta forðað teimum í at gera arbeiðið nóg gott?

— Ja, fyri so vilt. Í hesum fornum hevur talan verið um Heygsgarð. Ein og hvør kann seta sær krøv og setur ein krøvini so smá, so er Heygsgarður nýtiligur. Tað eru eisini vánaligari garðar, sum eru nýtiligir, men avgerand er sjálvandi, hvørji krøv vit seta til jarðarbrúkið í framtíðini. Eftir gongdini seinastu 10 árini, dugi eg at siggja, at tað eru ov fáir møguleikar norðuri á Heyggi.

Garður í Streymnesi

— Hvat er orsøkin til, at tað bert hevur verið eitt pláss at velja í?

— Longu í 1937 varð avgjört, at Heygsgarður skuldi nýtast til okkurt alment endamál. Tað vóru eisini fleiri aðrir garðar, sum vóru leysir tá, men allir hesir blivu festir. Í dag eru aðrir garðar tøkir til endamálið, sum eg persónliga haldi hava nógv størri framtíðarmøguleikar enn Heygsgarður.

— Hverjar garðar hugsar tú um?

— Tað er serliga garðurin í Streymnesi, og síðani Dalsgarður í Skálavík, sum hava verið nevndir.

— Er eingin aðrir garðar tøkir?

— Eg rokni við, at fekk Jarðarráðið tað uppgávuna at kanna, um tað vóru aðrir garðar tøkir, so ivist eg ikki í, at tað eydnaðist at finna teir.

— Átti Jarðarráðið at fingið tað uppgávuna?

— Ja, so avgjört.

— Hvør skuldi givið teimum tað uppgávuna?

— Tað skuldi landsstýrið gjørt.

Syðradalur var tøkur

— Hvat pláss heldur tú sjálvur er best egnað til royndarstöð og skúla?

— Lat meg fyrst siga, at tað fyri góðum tveimum árum síðani var møgulegt at leggja royndarstöð og búnaðarskúla í Syðradali á Streymoyinni. Garður var tøkur, og hetta plássíð hevði verið ein frálík loysn. Eisini tí tað liggur so nær Havnini, so lættari hevði verið at fingið lærara- og aðra hjálp til og frá. Men áhugi var ikki fyri hesum garðinum, og í dag hava vit mist tann møguleikan.

Av teimum nevndu gørdunum í dag, ivist eg ikki í, at Streymnesgarðurin er tann best egnaði. Hann hevur betri og størri dyrkilendi enn Heygsgarður.

Misskiljing

Tað verður sagt í frágreiðingin frá íslendinginum, at tað er møgulegt at velja umleið 30 til 40 ha til bæ á Heygsgarði. Hetta má vera ein misskiljing, tí sjálvst við góðum vilja fáa vit ikki meira enn knappliga 18 ha. Í Streymnesi harafturimóti er tað dupulta av betri dyrkilendi.

Harafturat fer Streymnesgarðurin ikki at verða tarnaður av øðrum áhugamálum sum t.d. vegagerð, húsabygging og idnaðarvirkjum.

Streymnesgarðurin hevur nógv størri og betri haga. Har er tí betri møguleiki at gera royndir í hagnum, sum gongur niður í Saksunardal og somuleiðis gongur móti Sundalagnum við einum strandaoki uppá 1400 metrar.

Fiskaaling

Hugsa vit nú um at tengja royndarstöðina saman við nýggjum tættum innan jarðarbrúkið, t.d. fiskaaling, so hevði verið møgulegt at samskipa ein búnaðarskúla. Bygningarnir við Áir, sum landsstýrið eigur, høvdu verið væl egnaðir til skeiðvirksemi.

— Er tað eingin fyrimunir við Heygsgarði?

— Jú, tað eru tað. Hann liggur nærri Havnini, so tað er skjótari at fáa fólk



Hanus Wardum, leiddari av royndarstöðini í Hoyvík og búnaðarráðgevi